

РЕЗИОМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ул. Шипченски проход № 52, бл. 17
ДОЦ. Д.И.Н. ПЕНКА ИВАНОВА ПЕЙКОВСКА тел. 02/ 970 21 98; факс: 02/ 970 21 91

**за участие в конкурса за академична длъжност *професор*
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално
направление 2.2. История и археология и научна специалност
„Документалистика, архивистика, палеография, включително
историография и изворознание“ („Демографски аспекти на миграциите на
населението в България при Третата българска държава“) обявен от
Института за исторически изследвания при БАН – София (Държавен
вестник, бр. 66 от 20.08.2019 г.)**

Подбраните за участие в конкурса за професор научни публикации отразяват основните акценти в изследователската ми работа. Представям 36 научни публикации: 2 монографии, 1 книга (сборник), където съм автор, съставител и съ-преводач, 1 енциклопедия (в съавторство), 1 книга (сборник от статии, резултат от проект) с мой идеен замисъл, на която съм съ-съставител и научен редактор, и 31 студии и статии.

Основните ми научни интереси са областта на историческата демография и изворознанието, изворите на историческата демография, а изследователският ми период е XIX в. (с приоритет неговата втора половина) – средата на XX в. Във фокуса на изследванията ми е историята на миграциите в България и различни техни аспекти – причини и фактори, правно регулиране, прием, адаптация и интеграция, резултати и ефекти, образуване на мигрантски диаспори, съхраняване идентичността на мигрантите. В научната си работа имам специални интереси към унгарската проблематика и съм се изградила като учен-унгарист, за което е предпоставка доброто владение на езика и познаване на унгарската история и култура. Тази „унгарска нишка“ е видима и в публикациите, с които участвам в конкурса за професор.

Обща характеристика на всички разработки, е че те се основават на нови, неизвестни, издирени от мен в български и унгарски архивохранилища документи или пък върху анализа на неинтерпретирани досега в науката статистически извори. Вкараните за пръв път в научен оборот нови архивни и обнародвани статистически извори разкриват неизвестни факти и дават ново познание за миграционните процеси и явления в България през втората половина на XIX в. и през първата половина на XX в. или пък водят до преосмисляне или уточняване на други.

В тематично отношение – като изключим основният хабилитационен труд, с който кандидатствам в конкурса (1) – останалите публикации се отнасят до историописа на миграционната проблематика с акцент върху унгарски учени, изучавали миграциите на българи към (Австро-)Унгария и на унгарци към България (2, 3, 4), факторите за миграциите в България, на Балканите и в Централна Европа и условията, в които те протичат (2, 8, 23, 27, 34, 35), вътрешната миграция в България (5), ролята на външната и вътрешната миграция в развитието на урбанизационния процес в България (6, 7), емиграцията от страната (9) и образуването на български диаспори със специален поглед към банатските българи и българите(-градинари) в Унгария (15, 16, 21, 26, 28, 31), имиграцията и бежанските вълни от българи, руси, арменци и други (13), както и индивидуални миграции на отделни имигранти унгарци (22, 29, 32, 33) и имигрантски групи – унгарска (14, 31, 18, 19) и руска имиграция (17, 24) в България. Една от студиите (11) разглежда имиграционните и бежанските вълни в Унгария през 20-те години на XX в. и е подготвена с цел да се направи паралел с

България и да се очертае мястото на българската градинарска емиграция на трудовия пазар в страната.

Научните проблеми, разработени в представените за участие в конкурса трудове, досега не са били изследвани в българската историография.

1. **Демографски аспекти на миграциите в България, 1912–1944 г. [Demographic Aspects of Migrations in Bulgaria, 1912–1944].** С.: ИИстИ–БАН, 2019, 350 с. ISBN ISBN 978–954–2903–37–6

Монографията представлява пръв опит за изучаване на международните миграции (емиграция и имиграция) и вътрешните миграции в България, както и тяхната роля в урбанизацията на страната във военновременните години и през междувоенния период от демографска гледна точка, включително по отношение на ефекта от тези миграции в историческото минало и в настоящето. Направен е (отново за пръв път) количествен и извороведски анализ на официалните статистически извори (главно български, но също и чуждестранни), залежали в основата на проучването – преброявания на населението и текуща демографска статистика. Картината на миграционните процеси, разкрита чрез количествения анализ на визираните статистически извори, е допълнена от новоиздирени „наративни” архивни документи. Изследвани са факторите за миграциите (доброволни и принудителни, трудови), миграционните политики на централната власт в България, динамиката, етническата структура и пространствената насоченост на миграционните потоци, концентрацията на имигрантите и тяхната социално-икономическа интеграция. Неразделна част от анализа представляват изработените от автора 51 таблици (две от които в приложения), 20 картосхеми и 7 графики.

2. **Българо-унгарски научни взаимоотношения (XIX – средата на XX век) [Bulgarian-Hungarian Scientific Relations, 19th-mid 20th Centuries].** С.: Акад. изд. „М. Дринов”, 2005, 288 с. ISBN 954-322-040-9

Тематиката на монографията не е изследвана в историографията. Проследени са механизмите на творческия обмен на знания между български и унгарски учени, работили в различни области на научното познание, и резултатите от творческото взаимодействие между тях. Разработката се основава изцяло на неизвестни и влизаци за пръв път в научен оборот извори, издирени от автора в унгарски и български архивохранилища. Към проблематиката на конкурса книгата има отношение чрез разглеждането на следните въпроси: 1. разкрита е историята на кратковременните задгранични мобилности на учените, участвали в двустранните творчески взаимоотношения, като научни пътувания по различни поводи (участие в конференции, извършване на теренни проучвания, научни експедиции); 2. изследвана е разностранната (научна) дейност на имигранта, професор Геза Фехер, някои негови връзки с руската емиграция; 3. представена е изследователската работа (често пъти пионерска) на учените върху миграциите на българи към (Австро-)Унгария и на унгарци към България и възникналите вследствие на тези миграции диаспори.

3. **Унгарски учени за България (XIX – средата на XX в.) [Hungarian Scientists about Bulgaria, 19th - Mid 20th Centuries].** С.: Унгарски културен институт – София – Изд. „Отечество”, 2003, 455 с. ISBN 954-9878-14-7

В книгата са представени 12 унгарски учени – българисти (включително неизвестни или слабо познати на българската наука) и съществени, необнародвани на български език техни научни съчинения: сред тях посветени на миграциите на

(пра)българите и (древните) унгарци/те, техните диаспори, мигриралите заедно с тях езикови структури, културни взаимовлияния, или описания на научните им пътувания из България. Авторът е направил подбор на изследвани от него материали, подготвил е въвеждаща студия за българо-унгарските научни взаимоотношения през изучавания период и 12 биографични статии за включените в сборника унгарски учени; съставил е де визо единствена по рода си, възможно най-пълна библиография на българистичните трудове на всички унгарски учени през посочения период (315 заглавия); превел е част от материалите (в частност засягащите историческата наука, етнографията, демографията, статистиката), изготвил е именен и географски показалец, и е научен редактор на книгата.

4. **Чуждестранна българистика през XX в. Енциклопедичен справочник [Foreign Bulgarian Studies in the 20th Century. Encyclopedia].** С.: Акад. изд. „Проф. М. Дринов”, 2008, 798 с. (съавтор)
ISBN 078-954-322-290-2

За енциклопедията авторът е подготвил 7 статии (текст и подбрана библиография) за унгарски учени българисти, сред тях и за учени, изучаващи миграциите или пък самите те мигриращи (Дюла Немет, Геза Цирбус, Лайош Талоци и др.).

5. **Вътрешна миграция на местното население в България през 1910–1934 г. (по данни от преброяванията за месторождение в страната) [Internal Migration of Native-born Population in Bulgaria in 1910–1934 in the Light of Census Data].** – *Население*, 2019, № 5, с. 5–31. (под печат) ISSN 0205–0617

В изследването за пръв път се проследява вътрешномиграционното движение на местното население в България през периода 1910–1934 г. от демографска гледна точка. Неговият обхват и динамика, джандърни и етнически специфики, отдалеченост, направления и пространствена насоченост са разкрити чрез количествен анализ на статистическата информация за месторождението на роденото в България налично население, почерпена от преброяванията през 1910, 1920, 1926 и 1934 г. В чуждестранната изследователска практика този метод е широко използван за подобно осветляване на вътрешната миграция – в случая се прилага за пръв път за България и за български статистически материал.

6. **Migration and Urbanization in Industrializing Bulgaria, 1910–1946.** – *Hungarian Historical Review* 8, 2019, № 1, pp. 179–207. ISSN 2063–8647

Студията е разширен и допълнен вариант на статията под № 7 в настоящия списък. В нея авторът разглежда въпроса за ролята на миграцията (вътрешна и външна) в процеса на урбанизацията на страната през визирания период. Проследен е приносът на мигриращите мъже и жени и представители на етнически групи, на малките и големите градове; разгледан е въпросът до каква степен урбанизацията чрез миграция е свързана с модернизацията и индустриализацията на страната. За целта са използвани данните от преброяванията на населението в България от 1910, 1920, 1926, 1934 и 1946 г.

7. **How was Bulgaria Urbanizing in the War and Interwar Periods (1912–1938): the Evidence of Historical Census Statistics.** – *Papers of BAS, Humanities and Social Sciences*, Vol. 5, 2018, No. 2, pp. 170–184. ISSN 2367–6248

В статията се разглеждат за пръв път въпроса за количествените измерения на урбанизацията в България през изучавания период със средствата на историческата

статистката статистика, като за целта за пръв път се вкарват в научен оборот данните от преброяванията на населението.

8. **Външномиграционни политики и демографски ефекти в България (1912–1920 г.) [International Migration Policies and Demographic Effects in Bulgaria, 1912–1920].** – In: *Current Issues in Law and Beyond on EU Level. Vol. III.* Eds. Ember, A., I. Vishogradska. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2018, pp. 99–122. ISBN 978–954–07–4549–7

Приносът на статията е в измерването на въздействието на външномиграционните политики на централната власт в България върху обема на миграционните потоци и териториалното разпределение на бежанците и имигрантите в България по време на войните от второто десетилетие на XX в. чрез данните от преброяването на населението в България от 1920 г.

9. **Емиграцията от България през 1931–1943 г. по данни от текущата статистика [The Emigration from Bulgaria in 1931–1943 according to the Current Statistics Data].** – В: *Миграции на хора и идеи / Migrations of People and Ideas in Bulgaria and Hungary, 19th–21st Centuries.* Съст. Пейковска, П., Г. Деметер. С.: Изд. „Парадигма”, 2018, с. 304–342. ISBN 978–954–326–369–1

В студията са изследвани динамиката на емиграционния процес, етническата структура на емиграционния поток с акцент върху изселването на турското и емиграционното поведение на евреите, отрасловата заетост на емигрантите в това число и на най-съществената, градинарската емиграция, изходните точки и дестинациите на емиграционния поток. Това е направено чрез количествен анализ на текущата демографска статистика. С оглед на емиграционния процес в България това представлява нов момент в изучаването на проблематиката.

10. **A munkavállalási engedélyek mint a nemzetközi migráció forrásai – az 1930-as évekbeli Baranya megyei bolgárkertész bevándorlók kapcsán [Work Permits as Sources of Information on International Migration – with Reference to the 1930s' Bulgarian Market-gardening Immigrants in Baranya County].** – In: *Миграции на хора и идеи / Migrations of People and Ideas in Bulgaria and Hungary, 19th–21st Centuries.* Съст. Пейковска, П., Г. Деметер. С.: Изд. „Парадигма”, 2018, с. 343–383. ISBN 978–954–326–369–1

В студията за пръв път се прави извороведски анализ на разрешителните за работа като исторически извор за миграционните процеси. Подобен род изследвания са рядкост и в световната научна практика – вероятно поради обема и спецификата на изворовия материал. Тук е проучен един частен случай, а именно българската градинарска миграция към окръг Бараня в Унгария, като е направен анализ на досиетата, съдържащи документацията във връзка с издаването на разрешителните им за работа. Последната се съхранява в Унгарския национален архив. Авторката е съставила база от данни за хиляди български градинари, малка част от които са работили в окръг Бараня през 30-те години на XX в.

11. **A bevándorlók és munkaerőpiaci beilleszkedésük a két világháború közötti Magyarországon [Immigrants and Their Integration into the Labour Market in Interwar Hungary].** [Co-author Demeter Gábor]. – *Történelmi Szemle*, 2017, № 2, pp. 261–281. ISSN 0040-9634

За пръв път в историописа се изследват имиграционните и бежанските вълни в Унгария през 20-те години на XX в. чрез анализ на данните от преброяването на

населението в Унгария през 1930 г. На практика е направена демографска характеристика на бежанците и имигрантите по матерен език, гражданство, пол, религиозна принадлежност, владеене езика на приемната страна, представено е териториалното им разпределение, разгледани са факторите, въздействащи върху адаптацията им и икономическата им интеграция към местния трудов пазар, степента на икономическата им интеграция е анализирана чрез коефициента на икономическата им активност и концентрацията им в отделните отрасли и подотрасли на тогавашната унгарска икономика. Изтъкнати са някои паралели с България и е очертано количествено важното място на българската градинарска миграция на трудовия пазар в страната.

12. **A határon túli bolgárokat érintő jogi szabályozás 1989 és 2004 között [Legal Regulation affecting Bulgarians Abroad between 1989 and 2004].** – In: **Current Issues in Law an Beyond on EU Level. Tanulmányok.** Ed. Ember A. Szeged, 2017, pp. 71–76. ISBN 978–615–00–0359–7

В статията за пръв път е анализирано българското законодателство, засягащо българите зад граница; разгледан е и въпросът за двойното гражданство.

13. **War and Migration in Bulgaria from 1912 to 1926: the Refugee Inflows in the Light of Census Data.** – **Bulgarian Historical Review**, 2017, N 1–2, pp. 218–259. ISSN 0204-8906

В студията е разгледан въпросът за войната, като фактор за бежанските и имиграционните потоци към България през периода 1912–1926 г. За пръв път в българската историография се разкрива демографското въздействие на интензивния приток от бежанци (българи, руси, арменци и др. народности), прокудени поради войните и революциите към България. Динамиката на бежанските потоци, тяхната етническа структура, изходни точки и дестинации, териториалното им разпределение и концентрация са измерени количествено чрез статистиката за бежанците в България, идваща от преброяванията на населението през 1920 и 1926 г., която се вкарва в научен оборот за пръв път.

14. **Аптечното дело в България през втората половина на XIX век в документи от фонда на унгарския аптекар Георги Силаги [Pharmacy in Bulgaria in the Second Half of the 19th Century in the Documentary Heritage of the Hungarian Chemist György Szilágyi].** – В: **Из живота на европейските провинции на Османската империя през XV–XIX век. Сборник изследвания в памет на проф. д.и.н. Елена Грозданова.** Съст. и ред. Ст. Първева, О. Тодорова. София: Гутенберг, 2016, с. 700–726. ISBN 978-619-176-088-6

Материалът съдържа оригинална въвеждаща част за живота и делото на унгарския емигрант, съратник на Лайош Кошут и аптекар по професия Дьорд Силаги, който се заселил в България и създал в Шумен, а после преместил в Русе, една от първите модерни аптеки по нашите земи. Приносен момент е реконструкцията на неговата биография въз основа на документалното му наследство. Той съдържа още 13 документа от неговия личен фонд, които свидетелстват за развитието на аптечното дело у нас през втората половина на XIX в. Документите се обнародват за пръв път; чуждоезичните са преведени от автора.

15. **Русская интеллигенция в Болгарии в 20-е годы XX в.: социально-профессиональная структура [Russian Intelligentsia in Bulgaria in the 1920s: Social and Professional Structure].** – В: **Историческая болгаристика. К 100-летию со дня рождения проф. Л.Б. Валева.** Редколл. Е. Л. Валева, Т. В. Волокитина. М., 2016, с.

270-284. ISBN 978-5-7576-0360-5

В статията руската имигрантска интелигенция в България се изучава чрез анализа на специфичен статистически исторически извор, който досега не е бил в ползването на изследователите – преброяванията на населението в България от 1920 и 1926 г. Съдържащата се в тях статистика на труда дава възможност да се направи задълбочена и изчерпателна количествена характеристика на участието ѝ в различните отрасли, подотрасли, групи професии и отделни занаятия в българската икономика, както и на нейната социална структура, специално да се очертае ролята и мястото на руските жени – имигрантки в труда и обществото.

16. **Literacy and Census: The Case of Banat Bulgarians, 1890–1910.** – In: **Juhász József (főszerk.). Kelet-európai sorsfordulók. Tanulmányok a 80 éves Palotás Emil tiszteletére.** Budapest : L'Harmattan : ELTE BTK Kelet-Európa Története Tansz., 2016, pp. 146–158. ISBN 978-963-414-139-6

Статията представлява съкратен и преработен англоезичен вариант на студията под № 28 в настоящия списък.

17. **Mixed Marriage Trends in Interwar Bulgaria (with Special Reference to the Russian Immigrants).** – In: **Current Issues in Law and Beyond on EU Level.** Ed. Ember, Alex. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2016, pp. 91–104. ISBN 978-954-07-4123-9

В българската историография за пръв път се изучава проблема за смесената брачност от демографска гледна точка, като се анализират данните от статистиката за естественото движение на населението в Царство България. Статията проследява тенденциите в смесената брачност сред етническите групи и руските имигранти в междувоенна България за един период от 15 години (от 1920 до 1935 г.). Споменаите статистически данни съдържат броя на годишно сключените бракове по народност на брачните партньори и поотделно за градското и селското население. Изучаването на проблема е провокирано от липсата на изследвания върху историческите аспекти на смесената брачност в България. Авторката споделя широко разпространения в хуманитарните и обществените науки възглед за смесения брак като един от основните фактори за интеграция и естествена асимилация.

18. **Щрихи към политическата активност на Кошутовата емиграция и на унгарската общественост във връзка с Руско-турската война от 1877–1878 г. [Outlines of Kossuth emigration's and Hungarian Public's Political Activity concerning the Russo-Turkish War of 1877–79].** – В: **Shared Pasts in Central and Southeast Europe, 17th–21st Centuries: Hungarian and Bulgarian Approaches.** Eds. Demeter, G., P. Peykovska. Sofia-Budapest, 2015, pp. 94–104. ISSN 0205–2504, ISBN 978-954-2903-22-2

В текста се разглеждат събития, които са слабо познати както в българската, така и в унгарската историография – може би защото са по-скоро идейни начинания без съдбоносни резултати, но все пак представляват интерес, тъй като са част от политическото многообразие в Унгария и България по време на съдбоносната за родината ни Руско-турска война от 1877–78 г., а имат и отношение към идеята за възстановяването на унгарската държавност. По същество изразът на отношението на Кошутовата емиграция и на унгарската общественост към войната и предприетите тогава политически действия е представен чрез анализ на български извори (при това имайки предвид, че вече почти не се откриват нови архивни

документи за тази толкова популярна емиграция) – използвана е кореспонденция от фонда на унгарския емигрант – революционер и аптекар Георги Силаги.

19. **A Kossuth-emigráció mindennapi élete az 1860-as–70-es években: egy Bulgáriában letelepedett magyar önkéntes irathagyatékából [The Everyday Life of Kossuth Emigration in the 1860s–70s: Records from the Documentary Heritage of a Hungarian Volunteer – a Settler in Bulgaria].** – In: (Re)Discovering the Sources of Bulgarian and Hungarian History. Eds. P. Peykovska, G. Demeter. Sofia-Budapest, 2015, pp. 38–64. ISSN 0205–2504, ISBN 978–954–2903–22–2

В студията към изучаването на Кошутовата емиграция е подхотдено чрез методите на историята на ежедневието като са анализирани документи от личния фонд на емигранта Георги Силаги. Обнародвани са и 14 документа, съдържащи много нови и неизвестни досега сведения за пребиваването на Кошутовата емиграция в България и за нейното участие в съграждането на Третата българска държава. Документите са публикувани в оригинал, без превод.

20. **Грамотността на българите в Австро-Унгария по данни от преброяванията на населението в Унгария [Literacy of the Bulgarians in Austria-Hungary in the Light of Hungarians Census Data].** – В: *Gazdaság és kultúra: a nemzetiségek gazdasági és kulturális tevékenysége Magyarországon a 19. és a 20. században. / Стопанство и култура. Очерци за стопанската и културната дейност на националните общности в Унгария през 19 и 20 век.* Ed. K. Menyhárt. Budapest, 2014, pp. 57–82. ISBN 978–963–08–5730–7

Изследването представлява конкретен принос в изясняването на проблема за разпространението на грамотността в Източна Средна Европа и на Балканите в края на XIX и в началото на XX в. Да се изучава грамотността на мигранти представлява интерес, тъй като по отношение на обществото-приемник те са избрани индивиди с важни ресурси: вътре в него мигрантите не са отделна прослойка, но са обществено призвани по начини, които ги открояват от останалото население. В публикацията е проучена грамотността на двете български диаспори в Австро-Унгария – на банатските българи и на българските (сезонни) градинари, като са анализирани съответните данни от преброяванията на населението в Унгария през 1890, 1900 и 1910 г., и са представени някои нейни характеристики в контекста на социалните й аспекти и взаимовръзката й с пола, възрастта, вероизповеданието, етническата принадлежност, миграциите. Равнището на грамотност на българите в Австро-Унгария е очертано в съпоставка с тогавашното просветно състояние на населението на двуединната империя и в България.

21. **Етнодемографско развитие на банатските българи в Унгария през втората половина на XIX и началото на XX в. [Ethnodemographic Characteristics of the Banat Bulgarians in Hungary in Late 19th and Early 20th Centuries].** – В: *Личност, народ, история. Национално-освободителните борби през XV–XIX в.* Съст. А. П. Каменова-Борин, Т. Дончев. С., 2014, с. 88–118. ISBN 978–954–9496–19–2

Изследването представлява пръв опит в родната историография за охарактеризиране на етнодемографското развитие на банатските българи макар и само в един конкретен исторически период. Етнодемографската характеристика на банатските българи включва анализ на динамика на числеността им, структурите им по пол, възраст и брачност, техните вътрешни миграции и задоеанската им миграция. Като изворова база на изследването са използвани статистическите данни за населението на областта Банат с българска народност и религиозна

принадлежност към католицизма, произхождащи от преброяванията в Унгария през 1890, 1900 и 1910 г. Реемиграцията им е анализирана въз основа на данните от преброяванията на населението в България от 1900 и 1910 г. за четирите компактни селища, основани от реемигрирали банатски българи (Асеново, Гостиля, Бълдарски геран и Драгомирово).

22. **Проф. Геза Фехер в България (1922–1944) [Prof. Géza Fehér in Bulgaria (1922–1944)].** – В: Унгаристични изследвания. 30 години специалност „Унгарска филология”, СУ „Св. Климент Охридски”. Съст. Й. Найденова, Л. Лесничкова, И. Маркова. С.: Изд. „Изток–Запад”, 2014, с. 187–219. ISBN 978–619–152–483–9

В студията обект на изучаване е многостранната дейност на унгарския учен по време на пребиваването му в България. Изворова база на изследването са издирени и анализирани от автора документи от личен произход (главно лична кореспонденция) от фондове на български учени, съхранявани в Научния архив на БАН и в Ръкописния отдел на архива на Унгарската академия на науките. Въпросните документи са обнародвани в материала под № 32 в настоящия списък.

23. **България и външната политика на Австро-Унгария в дневника на д-р Лайош/Лудвиг Талоци (1887 – 13 януари 1909 г.) [Bulgaria and the Austro-Hungary's Foreign Policy in Dr. Lajos/Ludwig Thallóczy's Diary (1887 – 13 January 1909)].** – В: ИДА, 2012 (2014), Т. 103–104, с. 367–417. ISSN 0323-9780

Съдържа въвеждаща статия за автора на дневника, който е останал непознат за българската професионална гилдия, и изключително интересната история на създаването на самия извор. Лайош Талоци е висш чиновник в администрацията на Австро-Унгария, „ученик” и „наследник” на Бенжамин Калай, незаменим експерт по Балканите, изтъкнат унгарски историк. Основната част на материала представлява подбран текст от неговия дневник в превод на български език, който се обнародва за пръв път и съдържа сведения, които представят външната политика на Австро-Унгария към България и условията за протичане на миграционния процес от Австро-Унгария към България в нова светлина.

24. **Социально-экономический облик русской эмиграции в Болгарии в 20-е годы XX в. (по данным переписи населения) [The Socio-Economic Profile of the Russian Emigration in Bulgaria in the 1920s (according to Population Census Data)].** – В: Российско-болгарские научные дискуссии. Российская и болгарская государственность: проблемы взаимодействия. XIX–XXI вв. Редкол. Козлов, В. П. (отв. Ред.), Е. Л. Валева, Т. В. Волокитина, М. М. Фролова. М.: Институт славяноведения РАН, 2014, с. 163–184. ISBN 978–5–7576–0325–4

В студията е анализирана трудовата статистика за населението с руска народност от българските преброявания на населението, осъществени през 1920 и 1926 г. За пръв път се разкрива икономическата и социалната интеграция на руските имигранти и бежанци в България през 20-те години на XX в., проследявайки тяхната икономическа активност, отраслова заетост, социална структура, отраслова заетост в различните социални групи.

25. **A bánási bolgárok és a magyar adminisztráció integrációs stratégiai (1778–1849, 1860–1918) [The Banat Bulgarians and the Integration Strategies of the Hungarian Administration, 1778–1849, 1860–1918].** – Bácsország. Vajdasági Honismereti Szemle, Szabadka/Subotica, 2014, 68/1, pp. 91–97. ISSN 1450–6831

Изучава се връзката между органите на самоуправление на банатските българи и унгарската администрация в областта Банат, иницирането на изследвания на унгарски учени с оглед на тяхната интеграция и начина, по който протича културното им възрождение в условията на унгарските интеграционни стремежи.

26. **Literacy and Illiteracy in Austria-Hungary. The Case of Bulgarian Migrant Communities.** – *Hungarian Historical Review*, 2014, N 3, pp. 683–511. ISSN 2063–8647

Студията представлява англоезичен, преработен и допълнен вариант на изследването под № 20 в настоящия списък. Грамотността на българските мигрантски общности в Австро-Унгария – банатските българи и българските градинари е представена в сравнителен аспект с акцент върху влиянието на страната приемник. За пръв път се сравняват равнищата на грамотност при католическа и православна мигрантска общност.

27. **Дневникът на д-р Лайош Талоци за България и външната политика на Австро-Унгария през Балканските войни (2 юни 1912 – 26 ноември 1913 г.) [Dr Lajos Thallóczy's Diary about Bulgaria and Austria-Hungary's Foreign Policy during the Balkan Wars (2 June 1912 – 26 November 1913)].** – В: *Bulgaria and Hungary at War (1912–1918). Collected Studies.* Eds. P. Peykovska, G. Demeter. Sofia-Budapest, 2013, pp. 97–120. ISBN 978-954-2903-09-3

Материалът представлява продължение, втора част от дневника на Лайош Талоци, „покриващ” периода на Балканските войни. Подбраният от него текст в превод на български език се обнародва за пръв път и съдържа интересни сведения за връзката между политиката, войната и миграциите по време на войните.

28. **Грамотност и неграмотност сред банатските българи в края на XIX и началото на XX в. [Literacy and Illiteracy of the Banat Bulgarians in Late 19th and Early 20th Centuries]** – ИПр, 2013, № 1–2, с. 152–181. ISSN 0323-9748

За пръв път в българската историография се разглежда въпросът за грамотността сред емигрантска българска общност, при това съжителстваща с няколко други народностни групи (румънци, сърби, унгарци, словаци и др). Това е направено чрез количествен анализ на данните от унгарските преброявания през 1890, 1900 и 1910 г.). Анализирани са миналите равнища на грамотността, както и нейните структури във връзка с пола, възрастта, миграцията, етническата принадлежност.

29. **Egy magyar gyógyszerész a Közép-Balkánon a 19. század második felében. Az indentitás Szilágyi György élettörténete és személyes iratai fényében [A Hungarian Pharmacist in the Central Balkans in the 2nd Half of the 19th Century. Identity in the Light of György Szilágyi's Personal History and Private Records].** – *Bácsország (Vajdasági Honismereti Szemle), Szabadka/Subotica*, 2012, 61/2, pp. 91–92. ISSN 1450–6831

Изворова база на статията са невлизали досега в научен оборот документи от фонда на унгарския аптекар и революционер-съратник на Лайош Кошут Георги Силаги, заселил се в България и създал една от първите европейски аптеки по нашите земи. Разглежда се проблемът за интеграцията му в българското общество чрез метода на историята на живота и чрез анализа на документи от личен произход.

30. **Унгарци в българските земи през 60-те и 70-те години на XIX в. [Hungarians in the Bulgarian Lands in 1860s-1870s].** – В: *Унгаристиката в България. Език, история, литература.* Съст. Найденова, Й. София: ИЦ „Б. Пенев”, 2004, с. 209–

232. ISBN 954–8712–33–4

В студията се разглежда имиграцията на унгарци в българските земи през 60-те и 70-те години на XIX в. Издирени са и са нализирани неизвестни документи – от фонда на унгарския аптекар и революционер Георги Силаги, извори от Унгарския национален архив, и унгарски пътеписи.

31. **Demographic Indicators of Ethnic and Cultural Identity within the Bulgarian Minority in Hungary in the Late 20th Century.** – In: **Regions, Borders, Societies, Identities in Central and Southeast Europe, 17th–21st Centuries.** Eds. P. Peykovska, G. Demeter. Sofia–Budapest, 2013, pp. 111-123. ISBN 978-954-2903-10-9

В статията се разглеждат етническите процеси сред българската общност в Унгария през последното десетилетие на XX в. чрез анализ на данните от унгарските преброявания от 1990 и 2001 г. за населението с българска народност, говорещо български език като матерен и нематерен, и за деца с матерен език български, отглеждани от един или двама родители в корелация с матерния език на родителите.

32. **Из епистолярното наследство на Геза Фехер като учен-българист [About Géza Fehér's Epistolary Heritage as Bulgarian Scholar].** – ИДА, 1998, Т. 70, с. 74–108. ISSN 0323-9780

Материалът съдържа кратка уводна част за живота и делото на унгарския учен – прабългарист проф. Геза Фехер, живял и работил в България 22 години, археографско описание на неговото документално наследство, съхранено в различни архивни фондове у нас, и 24 писма от Г. Фехер до български и унгарски учени, които разкриват неизвестни моменти от неговия жизнен и творчески път в емиграция.

33. **Политическата дейност на Янош Асталос в българските земи през 1869–1870 г. [The Political Activities of János Asztalos in the Bulgarian Lands, 1869–1870].** – ИДА, 1994, Т. 68, с. 213–248. ISSN 0323-9780

Публикацията разкрива неизвестни моменти от биографията на унгарския революционер Янош Асталос – имигрант в България, бивш водач на движението на бедните селяни от Алфьолд (1868 г.) против Съглашението с Австрия от 1867 г. и от неговата дейност в емиграция по създаването на „Унгарски таен комитет в България”/”Унгарско-български таен комитет” със седалище в гр. Видин през 187 г. Съдържа 17 доклада и писма на австрийските консули във Видин и Русе и др.

34. **Спомени на унгарския дипломат Шандор Киш-Немешкери за България и българите [Memoirs of the Hungarian Diplomat Sándor Kiss-Nemeskéri of Bulgaria and the Bulgarians].** – ИДА, 1993, Т. 66, с. 251–282. ISSN 0323-9780

Публикацията съдържа оригинална уводна част, представяща биографията на първия унгарски дипломат в България, която е реконструирана отчасти въз основа на неговото дипломатическо досие и отчасти по разкази на дъщеря му. Спомените съдържат сведения за руската и унгарската имиграция в България, за имиграцията от Македония. Преводът на български език се основава на обнародвания на унгарски език вариант на спомените.

35. **Българският дневник на Михай Юнгерт-Арноти, унгарски пълномощен министър в София през 1939–1944 г. [The Bulgarian Diary of Mihály Jungerth-Arnóty, Hungarian Ambassador in Sofia in 1939–1944].** – ИДА, 1992, Т. 63, с. 87–139. ISSN 0323-9780

Дневникът на унгарския пълномощен министър в София по време на Втората световна война е безценен източник на сведения за развитието на двустранните българо-унгарски политически взаимоотношения по време на войната като съюзници на Третия райх и за тяхното благотворно влияние върху миграционните процеси между двете държави. Публикуван е за първи път, по ръкописния оригинал, в превод на български език.

36. **Миграции на хора и идеи в България и Унгария (XIX–XXI в.) / Emberek és eszmék migrációi Bulgáriában és Magyarországon (19–21. század) / Migrations of People and Ideas in Bulgaria and Hungary, 19th–21st Centuries.** Съст. Пейковска, П., Г. Деметер. С.: Изд. „Парадигма”, 2018, 458 с. [Series Publications of the Bulgarian-Hungarian History Commission, Vol. 4] ISSN 2535–0757, ISBN 978–963–416–127–1 (IH–RCH–HAS), ISBN 978–954–326–369–1 (Изд. „Парадигма”) (съставителство и редакторство)

Книгата е резултат от международен проект на Института по тема за миграциите. Съставянето на този сборник бе провокирано от съвременната миграционна обстановка в ЕС и предизвикателствата, пред които бяха изправени страните-членки (в това число Унгария и България) вследствие на големите бежански вълни и други миграционни потоци от Африка към Европа, и от опитите на двете страни да обединят усилията си за решаването на бежанската криза. Още повече, че миграционната история на България и Унгария има множество паралели, допирни точки и взаимодействия, свидетелства за няколко вековен съвместен исторически опит. Томът включва 21 текста – работа на български, унгарски и руски учени. Обект на изследване в разработките са политически и трудови, масови и индивидуални международни миграции, бежански вълни, към които се подхожда от гледна точка на дихотомията имиграция-емиграция. Обект на изучаване са и отделни социално-антропологически и етнокултурни аспекти на международните миграции в България и Унгария като: миграциите и етно-географията, процесите на акултурация, адаптация и интеграция, „преносът” на знания, възрастовите и половите структури, трудовата реализация зад граница, и др. Книгата е избрана за приложно научно постижение на ИИстИ при БАН за 2018 г.

София, 05.12.2019.

Доц. д.и.н. Пенка Пейковска